

ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ

№5 (21), травень 2009 року

Макроекономічний прогноз України: оновлена версія

Україна на роздоріжжі

Період прогнозування: 2009 та 2010 роки

Дата закінчення прогнозу: 25 травня 2009 року

Автори:

Олександра Бетлій, Алла Кобилянська, Віталій Кравчук, Дмитро Науменко, Роман Возняк

Рецензент: Ігор Бураковський

Ключові показники прогнозу

	2005	2006	2007	2008E	2009E	2010F
Реальний ВВП, % дпр	2,7	7,3	7,6	2,1	-13,7 ↓	3,6 ↓
Доходи Зведеного бюджету, млрд. грн.	134	172	220	298	274 ↓	299 ↓
Баланс Зведеного бюджету, % від ВВП	1,8	0,7	1,1	1,5	3,8 ↑	2,7 ↑
Баланс поточного рахунку, % від ВВП	2,5	-1,6	-5,9	-12,9	-0,5 ↑	1,1 ↓
Чистий притік ПІІ, млрд. дол. США	7,5	5,7	9,2	9,7	6,0	8,0
Грошова маса	193	259	391	513	488 ↑	541 ↓
ІСЦ, % дпр, сер. за період	13,5	8,0	12,8	25,2	18,0	15,1 ↓

Примітка: E – оцінка, F – прогноз, дпр – до попереднього року

↓ – якщо прогноз було погіршено ↑ – якщо прогноз було покращено

Джерело: Держкомстат, НБУ, Державне казначейство, розрахунки та прогнози ІЕД

РЕЗЮМЕ

Оскільки Інститут вирішив більш повно та адекватно врахувати наявні економічні ризики, травневий випуск Макроекономічного прогнозу містить три сценарії економічного розвитку України: базовий, оптимістичний та песимістичний. Ключовою відмінністю між припущеннями, які лежать в основі базового і оптимістичного сценаріїв, є швидкість відновлення економічної активності в Україні. Зокрема, за оптимістичного сценарію припускається, що економічні агенти будуть більш активно інвестувати в основний капітал та виходити на нові ринки, в той час як уряд буде спроможним збільшити соціальні виплати порівняно з базовим сценарієм. Водночас, песимістичний сценарій базується на припущенні про те, що падіння світової економіки буде більш тривалим, що надалі означатиме низький попит на український експорт та обмежений доступ до іноземного капіталу.

ВВП: За базовим сценарієм реальне кінцеве споживання, інвестиції в основний капітал, а також зовнішній попит на українську продукцію будуть дуже слабкими у 2009 році. В результаті цього реальний ВВП за нашими оцінками скоротиться на 13,7%. Ми прогнозуємо, що у 2010 році реальний ВВП зросте на 3,6% на фоні низької статистичної бази. (див. с. 3)

Наявні доходи на безробіття: Реальні наявні доходи домогосподарств за нашою оцінкою скоротяться на 15,7% у 2009 році та ще на 1,6% у 2010 році. Рівень безробіття, визначеного за методологію МОП, досягне 9,5% населення у віці 15-70 років у 2009 році та дещо знизиться до 8,5% наступного року (див. с. 4)

Фіскальні показники: Доходи зведеного бюджету знизяться по відношенню до ВВП до 25,9% у 2009 році. Прогноз дефіциту зведеного бюджету було переглянуто в сторону збільшення до 3,8% від ВВП без врахування коштів на рекапіталізацію банків. Така величина дефіциту відповідає положенням оновленого Меморандуму, підписаному між МВФ та Україною. Як і раніше, очікується значна невідповідність в часі між притоком коштів до бюджету і потребою у фінансуванні видатків. Видатки зведеного бюджету за прогнозом досягнуть 327 млрд. грн. у 2010 році, а дефіцит становитиме 2,7% від ВВП. (див. с. 4)

Платіжний баланс: Рахунок поточних операцій матиме дефіцит у сумі 0,5 млрд. дол. США (0,5% від ВВП) у 2009 році, який у 2010 році зміниться на профіцит у сумі 1,1 млрд. дол. США (0,8% від ВВП). Значний відтік коштів за статтею «інші інвестиції» зумовить формування дефіциту рахунку фінансових операцій у 2009 та 2010 роках. (див. с. 5)

Монетарний огляд: Очікується, що пропозиція грошей зменшиться на 4,7% у 2009 році, однак відновить своє зростання у 2010 році. Обмінний курс гривні буде в середньому 8,02 грн. за дол. США у 2009 році та 7,90 грн. за долар США у 2010 році. Інфляція споживчих цін сповільниться, але залишиться високою на рівні 18,0% в середньому за 2009 рік та 15,1% у 2010 році. (див. с. 6)

Песимістичний сценарій: Відновлення світової економіки відбудеться пізніше, ніж очувалось раніше, що і надалі зумовлюватиме низький попит на український експорт та обмежений доступ до іноземного капіталу. Внаслідок цього за песимістичного сценарію реальний ВВП скоротиться на 16,9% у 2009 році та ще на 2,2% у 2010 році.

Оптимістичний сценарій: Якщо економічна активність в Україні відновиться швидше, реальний ВВП за нашими оцінками скоротиться на 11,9% у 2009 році та зросте на 6,9% у 2010 році.

Макроекономічний прогноз України: оновлена версія

Макроекономіка: Перспективи української економіки продовжують погіршуватися

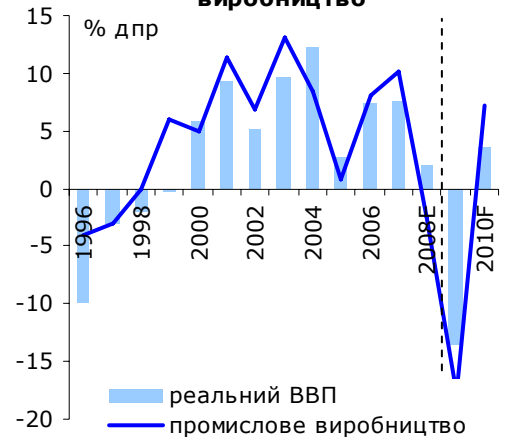
ВВП: Останні дані щодо стану економіки України свідчать про гірші, ніж раніше очікувалось, результати діяльності головних галузей промисловості у квітні і травні через більш значне скорочення обсягів експорту металів та продукції машинобудування. Більше того попит на український експорт в найближчі місяці залишатиметься низьким. Це негативно вплине на корпоративні прибутки, що, в свою чергу, зумовлюватиме подальше скорочення нагромадження основного капіталу. Тому ІЕД погіршив свій прогноз падіння реального ВВП до 13,7% у 2009 році. Прогноз економічного відновлення у наступному році також був переглянутий в сторону зменшення через слабший, ніж раніше очікувалось, реальний приватний попит. Таким чином, ІЕД прогнозує зростання реального ВВП на 3,6% у 2010 році.

Попит: Реальне приватне кінцеве споживання знизиться на 17,8% у 2009 році через декілька причин. За нашими очікуваннями реальні наявні доходи домогосподарств різко впадуть. Значні обсяги купівлі іноземної валюти та необхідність виплачувати кредити обмежить обсяги коштів, які можна спрямувати на споживчі витрати. Водночас, нещодавня стабілізація споживчих настроїв свідчить про те, що домогосподарства вже пристосувались до кризи та утримуються від подальшого скорочення споживчих витрат на товари першої необхідності. Відновлення попиту на товари тривалого використання та товари розкоші не очікується до кінця року, оскільки споживче кредитування залишатиметься обмеженим. У 2010 році реальне приватне споживання зросте на 4,2%. При цьому споживання продуктів харчування та основних видів послуг наблизиться до передкризового рівня завдяки певному зростанню реальних доходів та кращим споживчим настроям.

Інвестиційний попит знизиться у 2009 році через погіршення фінансового стану компаній. У першому кварталі реальні інвестиції в основний капітал впали на 39,5%, оскільки інвестиції, профінансовані за рахунок кредитів та бюджетних коштів, зменшились вдвічі. Темпи скорочення фінансування інвестиційних проектів компаніями є співставними із зменшенням обсягів випуску продукції майже на третину. Ми припускаємо повільне відновлення реального сектору та певне позавалення корпоративного кредитування у другій половині року. Внаслідок цього за нашими оцінками падіння реального нагромадження основного капіталу становитиме 31,5% у 2009 році. Очікується, що фірми не будуть розпочинати нові проекти та збільшувати свої виробничі потужності цього року. Натомість фінансування буде головним чином спрямоване на реалізацію вже розпочатих проектів, спрямованих на підвищення енергоефективності насамперед на металургійних та хімічних підприємствах. Інвестиції в інфраструктуру у 2009 році будуть дуже незначними, оскільки державні капітальні видатки (включаючи передбачені кредити державним підприємствам) будуть обмеженими, тоді як приватний сектор стикнеться із обмеженням кредитування при реалізації нових проектів. Тому підготовка до Євро-2012 буде здійснюватись в межах вже розпочатих проектів в містах, що за рішенням УЄФА прийматимуть матчі чемпіонату. Очікується, що наступного року ситуація зміниться – інвестиції зростатимуть на фоні початку відновлення економіки. Нові інвестиційні проекти будуть започатковані у всіх секторах економіки; інфраструктурні проекти та проекти з модернізації обладнання будуть продовжені. Таким чином, Інститут очікує реального зростання валового нагромадження основного капіталу на 10,8% у 2010 році.

Внесок чистого експорту до реального ВВП стане додатним у 2009 році, оскільки реальний імпорт впаде значно більше, ніж реальний експорт. Останній, за нашими оцінками, знизиться на 24,5% у 2009 році, причому найбільше постраждає експорт чорних металів та продукції машинобудування через загострення цінової конкуренції та зростання протекціонізму на зовнішніх ринках. Внаслідок зниження реальних доходів домогосподарств і

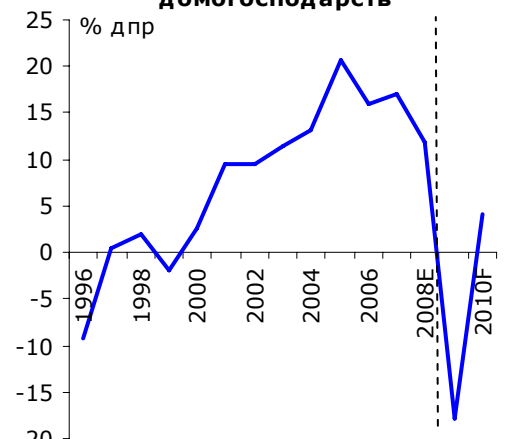
Реальний ВВП та промислове виробництво

Примітка: E - оцінка, F - прогноз

Джерело: Держкомстат, розрахунки ІЕД

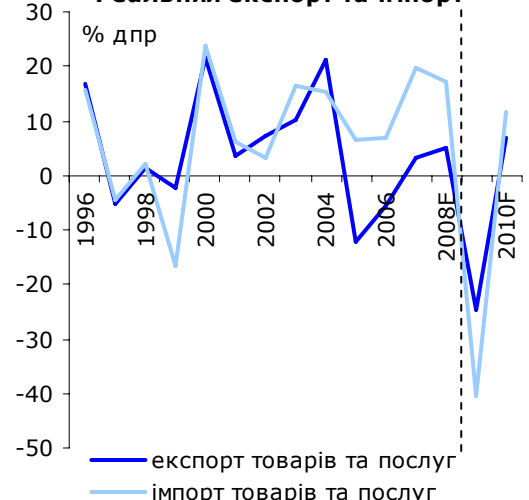
Реальне кінцеве споживання домогосподарств

Примітка: E - оцінка, F - прогноз

Джерело: Держкомстат, розрахунки ІЕД

Реальний експорт та імпорт

Примітка: E - оцінка, F - прогноз

Джерело: Держкомстат, розрахунки ІЕД

Внесок до зростання реального ВВП, за методом кінцевого використання

Подано як відсоткові пункти зростання ВВП

	Пес.	Баз.	Опт.
2009			
Реальний ВВП	-16,9	-13,7	-11,9
<i>Внески:</i>			
Приватне споживання	-13,0	-10,8	-10,3
Державне споживання	-3,6	-2,2	-2,3
Валове нагромадження основного капіталу	-9,0	-8,6	-7,6
Запаси	-2,4	-2,6	-2,6
Чистий експорт	11,2	10,7	11,1
2010			
Реальний ВВП	-2,2	3,6	6,9
<i>Внески:</i>			
Приватне споживання	-3,7	2,5	4,6
Державне споживання	-2,3	-0,2	0,2
Валове нагромадження основного капіталу	1,4	2,4	2,7
Запаси	-2,6	1,5	1,5
Чистий експорт	-0,4	-2,5	-2,1

Джерело: розрахунки ІЕД

девальвації гривні реальний імпорту товарів і послуг впаде на 40,4% у 2009 році. Очікується, що реальний експорт та імпорту зростуть у 2010 році завдяки покращенню зовнішньої та внутрішньої економічної ситуації. ІЕД прогнозує зростання реального експорту та імпорту відповідно на 6,7% і 11,8%.

Виробництво: Прогноз реальної доданої вартості було погіршено для всіх секторів економіки. Найбільший спад у 2009 році відбудеться у переробній промисловості та будівництві, для яких очікується зниження реальної доданої вартості відповідно на 19,5% і 31,9%. Оптова торгівля і вантажні перевезення також значно скоротяться через зниження промислового випуску. Дещо повільніший спад реальної доданої вартості (на 6,5%) буде у сільському господарстві. Очікується, що у 2010 році зростання в секторі будівництва буде найвищим – реальна додана вартість зросте на 13,8% завдяки впровадженню інфраструктурних проектів та технічному оновленню виробничих потужностей. Інші галузі економіки, включаючи переробну промисловість, в якій реальна додана вартість зросте на 7,9%, також будуть відновлюватись, хоча обсяги випуску не досягнуть передкризового рівня.

Песимістичний сценарій: Ключовий економічний ризик у 2009 році – подальша стагнація зовнішнього попиту, що вплине на економічну ситуацію в Україні у 2009 та 2010 роках. Тому за ризиковим сценарієм ІЕД очікує падіння реального ВВП на 16,9% у 2009 та 2,2% у 2010 роках.

Оптимістичний сценарій: Очікується, що за оптимістичним сценарієм економічна активність відновлюватиметься швидше. Тому очікується, що реальний ВВП впаде на 11,9% у 2009 році та зросте на 6,9% у 2010 році. Реальний експорт збільшиться на 10,9% у 2010 році, оскільки українські компанії будуть більш інтенсивно боротись за ринки, ніж за умов базового сценарію. Водночас реальне нагромадження основного капіталу зросте на 11,7%, відображаючи кращі ділові очікування.

Наявні доходи та безробіття: Реальні наявні доходи домогосподарств скоротяться на 15,7% у 2009 році

Домогосподарства: Помірне зростання номінальної заробітної плати та нижча зайнятість призведуть до скорочення реальних наявних доходів домогосподарств на рівні 15,7% у 2009 році.

Зокрема за прогнозом номінальна середня заробітна плата зросте на 5,0% внаслідок підвищення мінімальної заробітної плати та індексації заробітної плати на величину інфляції. Водночас рівень безробіття, визначений за методологією МОП, досягне 9,5% населення у віці 15-70 років. В результаті цього доходи домогосподарств від заробітної плати знизяться на 20,8% в реальному вимірі.

Інші складові доходів домогосподарств також знизяться в реальному вимірі у 2009 році, хоча й меншою мірою, ніж доходи від заробітної плати. Водночас, доходи від заробітної плати залишатимуться найбільшим джерелом доходів домогосподарств, на яке припадає близько 40,4% сукупних доходів.

У 2010 році всі складові доходів домогосподарств зростатимуть в номінальному виразі, але знизяться в реальному вимірі. Так, компанії намагатимуться збільшити інвестиції на фоні все ще слабкого ринку праці. В результаті цього номінальна середня заробітна плата зросте на 11,0% до 2100 грн. Рівень безробіття дещо скоротиться до 8,5%. Зростання номінальних виплат соціальної допомоги будуть нижчими порівняно з величиною інфляції через недостатні бюджетні доходи. Внаслідок цього реальні наявні доходи домогосподарств у 2010 році за нашим прогнозом знизяться на 1,6%.

Песимістичний сценарій: За песимістичного сценарію суттєвіше погіршення фінансового стану підприємств призведе до вищого рівня безробіття. Водночас, заробітна плата зростатиме не більше ніж на 3,0% у 2009 році. В результаті цього реальні наявні доходи

Примітка: Е - оцінка, F - прогноз

Джерело: Держкомстат, розрахунки ІЕД

домогосподарств за нашими оцінками скоротяться на 20,2% у 2009 році та ще на 10,1% у 2010 році.

Оптимістичний сценарій: Разом з тим, якщо відновлення економіки буде швидшим, ніж припускається за базового сценарію, фірми зможуть підвищити заробітну плату більш суттєво, а ринок праці буде сильнішим. Тому реальні наявні доходи домогосподарств за оцінками скоротяться на 14,7% у 2009 році та зростуть на 2,5% у 2010 році.

Фіскальні показники: Дефіцит зведеного бюджету за оцінками Інституту становитиме 3,8% ВВП у 2009 році 2009

Показники зведеного бюджету: Прогноз доходів зведеного бюджету було дещо погіршено внаслідок нижчих оцінок кінцевого споживання та імпорту. Так, у 2009 році доходи знизяться на 7,6% до 274 млрд. грн. (29,5% від ВВП).

Доходи зведеного бюджету у 2010 році за нашими оцінками збільшаться до 299 млрд. грн. в номінальному виразі, але знизяться по відношенню до ВВП до 26,1%. Зокрема надходження від податку на доходи фізичних осіб знизяться внаслідок збільшення соціальної пільги на фоні визначення мінімальної заробітної плати на рівні прожиткового мінімуму для працездатних осіб. Доходи від ПВД надалі скоротяться по відношенню до ВВП, оскільки знизиться питома вага кінцевого споживання та імпорту у ВВП.

Дефіцит зведеного бюджету ми оцінюємо на рівні 35,8 млрд. грн. або 3,8% від ВВП (без врахування коштів на рекапіталізацію банків). Такий розмір дефіциту відповідає положенням переглянутого Меморандуму, підписаного між МВФ та Україною. Дефіцит переважно фінансуватиметься за рахунок внутрішніх запозичень та позик, отриманих від різних міжнародних організацій, включаючи МВФ. Дефіцит зведеного бюджету залишатиметься високим на рівні 2,7% від ВВП у 2010 році.

Висока частка поточних видатків не дозволить уряду значно збільшити капітальні видатки навіть за необхідності фінансувати великі інфраструктурні проекти. В результаті цього капітальні видатки залишатимуться низькими на рівні 2,9% та 2,2% від ВВП у 2009 та 2010 роках відповідно.

Песимістичний сценарій: У 2009 році фіскальні позиції уряду можуть опинитись під більшим тиском внаслідок глибшої, ніж очікуємо, економічної рецесії, що призведе до більш різкого погіршення фінансового стану компаній, накопичення податкової заборгованості та нижчого фонду оплати праці. Внаслідок цього доходи зведеного бюджету надалі знизяться до 257 млрд. грн. Дефіцит буде близьким до оцінки за базового сценарію внаслідок обмежених джерел його фінансування. У 2010 році доходи зведеного бюджету зростуть до 288 млрд. грн., залишаючись нижчими ніж у 2008 році. Дефіцит бюджету ми оцінюємо на рівні 2,0% від ВВП.

Оптимістичний сценарій: За оптимістичного сценарію доходи зведеного бюджету оцінюються в сумі 285 млрд. грн. у 2009 році. Дефіцит бюджету становитиме 4,2% від ВВП, що дозволить уряду профінансувати видатки на рівні, вищому за 2008 рік. Капітальні інвестиції досягнуть 4,1% від ВВП у 2009 році. У 2010 році доходи зведеного бюджету прогноуються на рівні 319 млрд. грн., а уряд профінансує дефіцит у 2,3% від ВВП.

Платіжний баланс: Профіцит поточних операцій становитиме 0,8% від ВВП в 2010 році

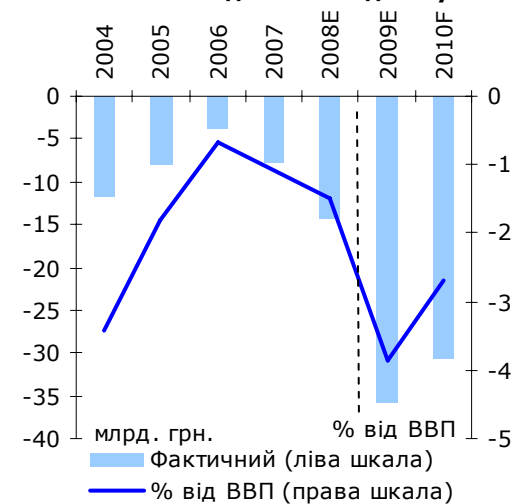
Рахунок поточних операцій: Відповідно до попередніх оцінок НБУ за перші чотири місяці 2009 року баланс поточного рахунку був від'ємним (0,6 млрд. дол. США) через дефіцит торгівлі товарами. Ми очікуємо, що в другій половині року дефіцит торгівлі товарами буде більшою мірою компенсовано за рахунок профіциту торгівлі послугами. Таким чином, у 2009 році дефіцит рахунку поточних операцій становитиме 0,5 млрд. дол. США (0,5% ВВП). У

Доходи та безробіття за різними сценаріями

	Пес.	Баз.	Опт.
2009			
Реальні наявні доходи домогосподарств % дпр	-20,2	-15,7	-14,7
Рівень безробіття,* %	11,0	9,5	9,0
2010			
Реальні наявні доходи домогосподарств % дпр	-10,1	-1,6	2,5
Рівень безробіття,* %	10,5	8,5	8,0

Примітка: * визначений за методологією МОП, у відсотках до населення у віці 15-70 років)
Джерело: розрахунки ІЕД

Баланс Зведеного бюджету

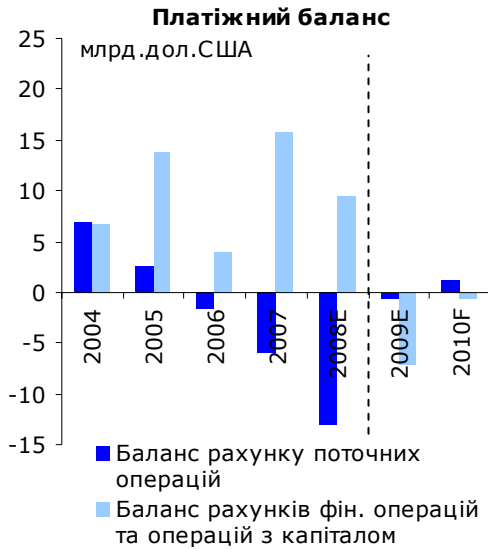

Примітка: E - оцінка, F - прогноз
Джерело: Звіти Держказначейства, розрахунки ІЕД

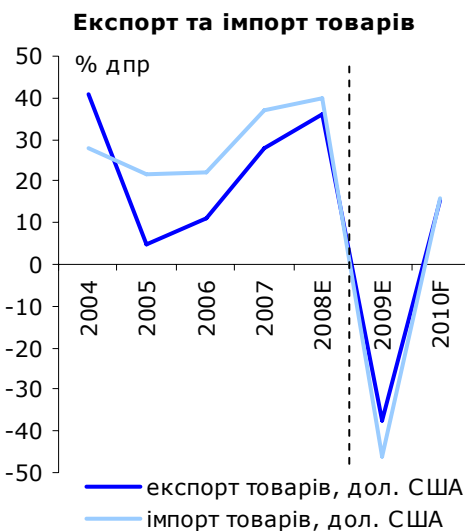
Фіскальні показники за різними сценаріями

	Пес.	Баз.	Опт.
% від ВВП			
2009			
Доходи зведеного бюджету	27,7	29,5	30,4
Капітальні видатки зведеного бюджету	2,2	2,9	4,1
Дефіцит зведеного бюджету	3,7	3,8	4,2
2010			
Доходи зведеного бюджету	25,8	26,1	26,9
Капітальні видатки зведеного бюджету	1,6	2,2	3,6
Дефіцит зведеного бюджету	2,0	2,7	2,3

Джерело: розрахунки ІЕД

Примітка: Е - оцінка, F - прогноз
Джерело: НБУ, розрахунки ІЕД

Примітка: Е - оцінка, F - прогноз
Джерело: НБУ, розрахунки ІЕД

2010 році баланс поточного рахунку стане позитивним становитиме 1,1 млрд. дол. США (0,8% ВВП).

У січні-квітні імпорт товарів скоротився більше ніж експорт (за даними НБУ відповідно 50,2% та 40,5% дпр в доларовому еквіваленті), дещо погіршившись порівняно з першим кварталом. Проте як і раніше, ми очікуємо, що темпи зниження імпорту товарів дещо уповільняться наприкінці року. Внаслідок цього у 2009 році імпорт товарів зменшиться на 46,1% в доларовому еквіваленті. Падіння експорту товарів уповільниться протягом року до 37,7% за рік внаслідок певного поживлення на світових ринках, яке очікується в четвертому кварталі поточного року.

У 2010 році експорт та імпорт товарів зростатимуть майже симетрично (на 15,4% та 15,9% в доларовому еквіваленті відповідно) на фоні одночасного відновлення зовнішнього попиту та внутрішнього споживання. Таким чином, прогнозується, що дефіцит торгівлі товарами становитиме 3,4 млрд. дол. США у 2009 році та 4,2 млрд. дол. США у 2010 році.

Як ми і очікували, протягом перших чотирьох місяців 2009 року імпорт та експорт послуг різко скоротився через суттєве зменшення попиту на транспортні та туристичні послуги в Україні та закордоном. Ми прогнозуємо, що в 2009 році імпорт послуг зменшиться на 27,7% в доларовому еквіваленті, тоді як експорт послуг скоротиться на 20,1%. У 2010 році і експорт, і імпорт послуг зростуть приблизно на 17,0%. Таким чином, профіцит торгівлі послугами становитиме 3,2 млрд. дол. США у 2009 році та 3,6 млрд. дол. США у 2010 році.

Обсяг чистого притоку поточних трансфертів становитиме 2,3 млрд. дол. США у 2009 році та 3,0 млрд. дол. США у 2010 році. Відтік чистих доходів прогнозується на рівні 2,5 млрд. дол. США у 2009 році та 1,3 млрд. дол. США у 2010 році.

Рахунок фінансових операцій та операцій з капіталом: У січні-квітні дефіцит фінансового рахунку досягнув 5,7 млрд. дол. США через незначний притік капіталу на фоні суттєвих виплат за зовнішніми зобов'язаннями банків та реального сектору. Як і раніше, ми очікуємо на рекапіталізацію деяких українських банків за рахунок коштів іноземних власників. Крім того, припускається, що як ЄБРР, так і материнські компанії нададуть кредити національним банкам. В результаті цього дефіцит фінансового рахунку зменшиться наприкінці року. Так, дефіцит фінансового рахунку становитиме 7,1 млрд. дол. США у 2009 році та 0,7 млрд. дол. США у 2010 році.

Песимістичний сценарій: За песимістичного сценарію ми очікуємо на суттєве погіршення умов експорту внаслідок більш суттєвого погіршення зовнішнього попиту та зростання кількості випадків національного протекціонізму. Імпорт також скоротиться більш суттєво внаслідок більш значного скорочення падіння внутрішнього попиту. Таким чином, у 2009 році дефіцит рахунку поточних операцій буде більшим ніж за базовим сценарієм (1,6 млрд. дол. США). У 2010 році відновлення національної економіки відбуватиметься повільніше ніж відновлення світової кон'юнктури, що призведе до більшого профіциту рахунку поточних операцій. На фоні масових кредитних дефолтів реального сектору, відтік по фінансовому рахунку буде меншим ніж за базового сценарію. Однак на фоні значно меншого обсягу притоку по фінансовому рахунку, дефіцит фінансового рахунку збільшиться до 8,3 млрд. дол. США у 2009 році та 5,2 млрд. дол. США у 2010 році.

Оптимістичний сценарій: За оптимістичного сценарію ми очікуємо на менш суттєве скорочення імпорту у 2009 році, та на його більш значне відновлення у 2010 році, так як внутрішнє споживання скоротиться меншою мірою. Це призведе до більшого дефіциту поточного рахунку у 2009 році та меншого профіциту поточного рахунку у 2010 році (0,8 млрд. дол. США та 1,3 млрд. дол. США відповідно) ніж за базовим сценарієм. По фінансовому рахунку ми одночасно очікуємо більший притік капіталу поряд із ширшими можливостями рефінансування боргу.

Показники платіжного балансу за різними сценаріями
млрд. дол. США

	Пес.	Баз.	Опт.
2009			
Рахунок поточних операцій	-1,6	-0,5	-0,8
Рахунок операцій з капіталом та фінансових операцій	-8,3	-7,1	-5,9
2010			
Рахунок поточних операцій	1,6	1,1	1,3
Рахунок операцій з капіталом та фінансових операцій	-5,2	-0,7	0,6

Джерело: розрахунки ІЕД

Монетарний огляд: Споживча інфляція залишатиметься високою у 2009 та 2010 роках

Грошові агрегати. Зростання грошової маси сповільнилось до 8,3% дпр в квітні 2009 року порівняно з 30,2% дпр в грудні. Зменшення грошового мультиплікатора через зростання частки готівки в грошовій масі та повільне зростання монетарної бази призведе до падіння грошової маси на 4,7% у 2009 році. Вимоги банків до приватного сектору зменшаться на 7,3% або 55 млрд. грн., а чисті резервні активи НБУ впадуть на 7,7 млрд. дол. США. Збільшення вимог НБУ до уряду буде недостатнім, щоб компенсувати падіння. У 2010 році прогнозується зростання вимог банків до приватного сектору на 6,6%, економічна активність дещо відновиться, і банки зможуть залучити нові вклади. Тому, ми прогнозуємо зростання грошової маси на 10,7% у 2010 році.

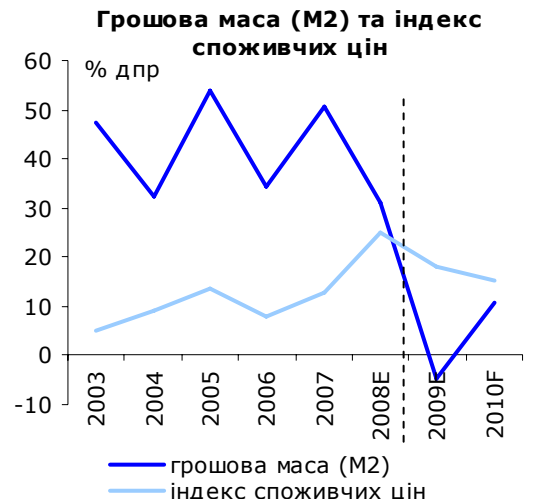
Інфляція. У квітні 2009 року інфляція сповільнилась до 15,6% дпр з 22,3% дпр в грудні 2008 року через високий борг домогосподарств, обмежене зростання заробітних плат та зростання безробіття. З боку пропозиції високі інфляційні очікування та дорогий імпорту підтримували швидке зростання цін. Збільшення готівки в обігу та інфляційні очікування будуть підтримувати зростання цін на високому рівні, незважаючи на слабкий попит. Ми прогнозуємо, що ІСЦ зросте на 18,0% в середньому за 2009 рік та на 16,4% дпр в грудні. У 2010 році споживчий попит буде дуже слабким. Водночас інфляційні очікування, ймовірно, зменшаться по мірі повернення стабільності в економіці. Внаслідок цього прогнозується сповільнення інфляції до 15,1% в середньому за рік та до 13,5% дпр в грудні 2010 року.

Обмінний курс. До 8 травня НБУ зберігав офіційний курс гривні на рівні 7,70 грн. за дол. США. Однак сьогодні НБУ встановлює офіційний курс в межах $\pm 2\%$ від середньоденного курсу на міжбанківському ринку. В травні гривня дещо зміцнилась з 7,90-8,00 до 7,60 грн. за дол. США. Ми очікуємо збереження відносної стабільності на валютному ринку в другому кварталі, хоча гривня залишається надзвичайно чутливою до коливань попиту та пропозиції через обмежену ліквідність на ринку. Збільшення виплат за зовнішнім боргом та деяке зростання імпорту може привести до послаблення гривні у другій половині 2009 року. Однак певне покращення ситуації на світових фінансових ринках та збільшення зовнішнього попиту на українські товари можуть підтримати гривню в кінці року. Загалом, ми очікуємо середній офіційний обмінний курс на рівні 8,02 грн. за дол. США.

У 2010 році валютний ринок скоріш за все стане більш ліквідним, а доларизація може дещо впасти, що призведе до певного збільшення пропозиції іноземної валюти. З іншого боку зростання імпорту та високий зовнішній борг може збільшити попит на валюту. Таким чином, середній обмінний курс прогнозується на рівні 7,90 грн. за дол. США у 2010 році.

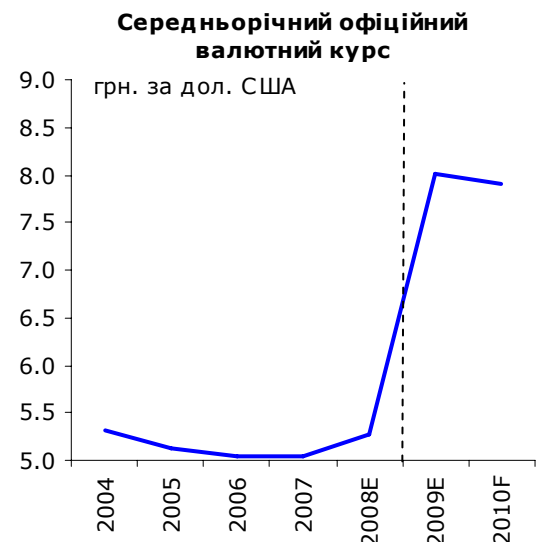
Песимістичний сценарій. Якщо світова економічна криза триватиме довше ніж очікується зараз, відсутність довіри до національної валюти, поглиблення кризи банківського сектора та фінансування дефіциту бюджету за допомогою НБУ спричинить прискорення інфляції у 2009 та 2010 роках. В цьому випадку інфляція досягне 20,9% в 2009 році та 25,3% в 2010 році. Світова економічна криза посилить проблеми фінансування відтоку іноземного капіталу, а надмірна пропозиція гривні скоріш за все збільшить девальваційний тиск на гривню. Отже, ми очікуємо падіння гривні до 9,66 грн. за дол. США в середньому за 2009 рік, і подальше знецінення до 11,98 грн. за дол. США у 2010 році.

Оптимістичний сценарій. Якщо відновлення економічного зростання в кінці 2009 року та у 2010 році буде сильнішим, ніж очікується за базового сценарію, збільшений попит підштовхне інфляцію у 2010 році до 15,7% в середньому за рік та 14,4% дпр в грудні. Попит на іноземну валюту прогнозується слабшим, оскільки довіра до гривні зросте. Таким чином, гривня буде сильнішою у 2009 та 2010 роках на рівні 7,87 грн. за дол. США та 7,63 грн. за дол. США в середньому за рік

Примітка: E - оцінка, F - прогноз

Джерело: НБУ, Держкомстат, розрахунки ІЕД

Примітка: E - оцінка, F - прогноз

Джерело: НБУ, розрахунки ІЕД

Монетарні показники за різними сценаріями

	Пес.	Баз.	Опт.
2009			
ІСЦ, % сер.	20,9	18,0	18,0
Грошова маса, % дпр	3,9	-4,7	-1,4
Офіційний валютний курс, грн. за дол. США, сер.	9,66	8,02	7,87
2010			
ІСЦ, % сер.	25,3	15,1	15,7
Грошова маса, % дпр	3,5	10,7	12,6
Офіційний валютний курс, грн. за дол. США, сер.	11,98	7,90	7,63

Джерело: розрахунки ІЕД

ПРИПУЩЕННЯ ПРОГНОЗУ

БАЗОВИЙ та ОПТИМІСТИЧНИЙ сценарії

- Ситуація на світових фінансових ринках стабілізується в третьому кварталі 2009 року.
- Економіка США почне зростати у вимірі квартал до кварталу у третьому кварталі 2009 року, тоді як в ЄС та Японії зростання у вимірі квартал до кварталу розпочнеться у четвертому кварталі 2009 року.
- Україна та Польща проведуть чемпіонат Європи з футболу у 2012 році, який створить стимули для інвестицій в інфраструктурні проекти.
- Світові ціни на сиру нафту (марки Brent) будуть в середньому 50 дол. США за барель у 2009 році. Вони досягнуть 70 дол. США за барель наприкінці 2010 року, тоді як середня ціна за рік складатиме 65 дол. США за барель.
- Світові ціни на чорні метали (FOB Чорне море) почнуть зростати в кінці 2009 року.
- Попит на продукцію машинобудування України в країнах СНД знизиться у 2009 році, проте частково відновиться в 2010 році.
- Зовнішній попит на вироблені в Україні азотні добрива залишиться високим у 2009 та 2010 роках.
- Уряд продовжить політику, спрямовану на боротьбу з контрабандою, у 2009 та 2010 роках.
- Заборгованість з відшкодування ПДВ буде накопичуватись у 2009 році.
- Протягом останніх трьох кварталів 2009 року та у 2010 році не буде здійснюватись авансових платежів зі сплати податку на прибутки підприємств.
- Соціальні стандарти не будуть підвищені понад рівні, затверджені у Державному бюджеті на 2009 рік, прийнятому 26 грудня 2008 року.
- Мінімальна зарплата буде на рівні прожиткового мінімуму для працездатних осіб станом на 1 січня 2010 року.
- Програми соціальної та державної допомоги будуть дещо раціоналізовані у 2009 та 2010 роках.
- Частка тіньової економіки виростає у 2009 році, проте дещо скоротиться в 2010 році.
- Заборгованість з виплати зарплати буде накопичуватись у 2009 році, проте скоротиться в 2010 році.
- Відкрите та приховане безробіття зростатиме протягом 2009 року, але скоротиться у 2010 році.
- Тарифи на комунальні послуги, газ та електроенергію для населення буде підвищено у 2009 та 2010 роках.
- Офіційно встановлений план надходжень від приватизації не буде виконано у 2009 році. У 2010 році уряд проведе приватизацію деяких найбільших компаній.
- Уряд отримує кредити від Світового Банку та ЄБРР у 2009 та 2010 роках.
- НБУ продовжуватиме проводити інтервенції у 2009 році з метою згладжування коливань валютного курсу, проте ефект таких дій буде обмежений. У 2010 році буде керований плаваючий валютний курс.
- У 2009 році фінансовий сектор продовжить функціонувати, оскільки виплати за депозитами будуть гарантуватись у повному обсязі, а НБУ та уряд підтримають більшість великих банків, які відчуватимуть проблеми.
- У 2009 та 2010 роках не очікується масових дефолтів по запозиченнях реального сектора.

РИЗИКОВИЙ сценарій (припущення, що відрізняються від БАЗОВОГО та ОПТИМІСТИЧНОГО сценарію)

- Світова економіка почне зростати у вимірі квартал до кварталу в другому кварталі 2010 року.
- Світові ціни на сиру нафту будуть на рівні 40 та 50 дол. США за барель у 2009 та 2010 роках, відповідно.
- Світові ціни на чорні метали почнуть зростати у другій половині 2010 року.
- Зовнішній попит на продукцію машинобудування залишатиметься низьким до кінця 2010 року.
- Погодні умови в Україні не будуть сприятливими для вирощування зерна.
- Заборгованість з відшкодування ПДВ буде накопичуватись у 2010 році.
- Податкова заборгованість буде зростати протягом прогнозного періоду.
- Соціальні стандарти будуть підвищені понад офіційний рівень інфляції у 2010 році.
- Приватизацію не проводитимуть у 2010 році.
- Економіка зіткнеться із збільшенням кількості кредитних дефолтів в реальному секторі у 2009 та 2010 роках.
- Фінансовий сектор понесе значні збитки, і декілька великих банків збанкрутує у 2009 та 2010 роках.
- МВФ відмовиться співпрацювати з Україною та не надасть чергових траншей кредиту.

ТАБЛИЦІ

Таблиця 1. Національні рахунки (ВВП)

		2006	2007	2008E	2009E	2010F
Номінальний ВВП	млрд. грн.	537,7	712,9	949,9	930,8	1143,6
	млрд. дол. США	106,5	141,2	180,3	116,1	144,8
Реальний ВВП	% дпр	7,3	7,6	2,1	-13,7	3,6
ВВП за категоріями витрат, реальне зростання						
Приватне споживання	% дпр	15,9	17,1	11,8	-17,8	4,2
Державне споживання	% дпр	2,7	2,8	0,4	-12,5	-0,8
Валове нагромадження основного капіталу	% дпр	21,2	24,8	1,6	-31,5	10,8
Експорт товарів та послуг	% дпр	-5,6	3,2	5,2	-24,5	6,7
Імпорт товарів та послуг	% дпр	6,8	19,9	17,1	-40,4	11,8
ВВП за видами економічної діяльності, реальне зростання						
Сільське господарство	% дпр	2,0	-5,0	17,2	-6,5	3,7
Добувна промисловість	% дпр	9,9	4,1	-1,5	-14,9	5,2
Переробна промисловість	% дпр	9,2	12,8	-2,3	-19,5	7,9
Виробництво/розподіл електроенергії, газу, води	% дпр	0,1	1,3	-4,8	-12,0	5,8
Будівництво	% дпр	0,3	13,2	-17,5	-31,9	13,8
Оптова та роздрібна торгівля, ремонт	% дпр	17,7	20,6	1,8	-15,9	4,7
Транспорт	% дпр	7,6	11,0	7,1	-14,7	3,7
Освіта	% дпр	2,1	4,3	-0,4	-1,5	0,5
Охорона здоров'я	% дпр	2,4	-0,4	-0,4	-2,1	0,0
Інша діяльність	% дпр	5,7	6,0	1,9	-12,9	0,0
Послуги фінансових посередників	% дпр	59,6	30,0	-2,6	-38,0	15,0
Податки за вирахуванням субсидій на продукти	% дпр	13,4	4,9	8,0	-16,6	6,4

Таблиця 2. Наявні доходи на рівень безробіття

		2006	2007	2008E	2009E	2010F
Реальні наявні доходи	% дпр	11,8	14,8	10,3	-15,7	-1,6
Рівень безробіття (методологія МОП, від населення віком 15-70 років)	%	6,8	6,4	6,4	9,5	8,5

Таблиця 3. Показники зведеного бюджету

		2006	2007	2008E	2009E	2010F
Доходи Зведеного бюджету						
	млрд. грн.	171,7	219,9	297,8	274,4	298,7
	% від ВВП	31,6	30,8	31,4	29,5	26,1
Надходження від ППП	млрд. грн.	26,2	34,4	47,9	32,9	37,2
	% від ВВП	4,8	4,8	5,0	3,5	3,3
Надходження від ПДВ	млрд. грн.	50,4	59,4	92,1	82,0	91,5
	% від ВВП	9,3	8,3	9,7	8,8	8,0
Надходження від ПДФО	млрд. грн.	22,8	34,8	45,9	43,5	37,5
	% від ВВП	4,2	4,9	4,8	4,7	3,3
Видатки Зведеного бюджету						
	млрд. грн.	175,3	226,0	309,2	308,2	327,4
	% від ВВП	32,2	31,4	32,6	33,1	28,6
Поточні видатки зведеного бюджету	% від ВВП	27,7	26,0	28,2	30,2	26,4
Капітальні видатки зведеного бюджету	% від ВВП	4,5	5,4	4,3	2,9	2,2
Баланс Зведеного бюджету	% від ВВП	0,7	1,1	1,5	3,8	2,7
Надходження від приватизації	млрд. грн.	3,8	2,2	0,5	1,3	4,0

Таблиця 4. Платіжний баланс

		2006	2007	2008E	2009E	2010F
Баланс поточного рахунку						
	млрд. дол. США	-1,6	-5,9	-12,9	-0,5	1,1
	% від ВВП	-1,5	-4,2	-7,2	-0,5	0,8
Експорт товарів	млрд. дол. США	38,9	49,8	67,7	42,2	48,7
Імпорт товарів	млрд. дол. США	-44,1	-60,4	-84,7	-45,6	-52,9
Баланс послуг	млрд. дол. США	2,1	2,7	2,4	3,1	3,6
Баланс рахунку капіталу та фінансових операцій						
	млрд. дол. США	3,9	15,8	9,5	-7,1	-0,7
Прямі іноземні інвестиції	млрд. дол. США	5,7	9,2	9,7	6,0	8,0
Портфельні інвестиції	млрд. дол. США	3,6	5,8	x	-2,0	1,8
Інші інвестиції	млрд. дол. США	-5,4	0,8	x	-11,1	-10,5

Таблиця 5. Монетарні агрегати та ІСЦ

		2006	2007	2008E	2009E	2010F
Грошова маса (M2)						
	млрд. грн.	259,4	391,3	512,5	488,4	540,6
	% дпр	34,3	50,8	31,0	-4,7	10,7
Індекс споживчих цін (ІСЦ)						
	% дпр, сер.	8,0	12,8	25,2	18,0	15,1
	% дпр, кін. року	11,6	16,6	22,3	16,4	13,5
Обмінний курс (офіційний)						
	дол. США, сер.	5,1	5,1	5,3	8,0	7,9
	дол. США, кін. року	5,1	5,1	7,7	8,2	7,6

Примітка: E – оцінка, F – прогноз, дпр – до попереднього року

Джерело: Державний комітет статистики, НБУ, Державне казначейство, розрахунки та прогнози ІЕД

Контакти:

Інститут Економічних Досліджень
та Політичних Консультаций
вул. Рейтарська 8/5-А, 01034 Київ
Тел. (+38044) 278-6342
Факс (+38044) 278-6336
E-mail: institute@ier.kiev.ua
<http://www.ier.kiev.ua>

Голова Правління - Директор

Ігор Бураковський
burakovsky@ier.kiev.ua

Виконавчий директор

Оксана Кузяків
kuziakiv@ier.kiev.ua

Директор з наукової роботи

Вероніка Мовчан
movchan@ier.kiev.ua

Німецько-Український Аграрний Діалог

Хайнц –Вільгельм Штрубенхофф
Голова проекту
Strubenhoff@ier.kiev.ua

Ірина Славінська
slavinska@ier.kiev.ua

Олег Нів'євський
nivyevs'kiy@ier.kiev.ua

Юстина Ярошевська
Jaroszevska@ier.kiev.ua

Анна Кузнецова
Kuznetsova@ier.kiev.ua

Сергій Кандул
kandul@ier.kiev.ua

Центр економічних досліджень

Олександра Бетлій
betliy@ier.kiev.ua

Віталій Кравчук
Kravchuk@ier.kiev.ua

Дмитро Науменко
naumenko@ier.kiev.ua

Ольга Мегада
megeda@ier.kiev.ua

Роман Возняк
voznyak@ier.kiev.ua

Алла Кобилянська
kobylyanskaya@ier.kiev.ua

Катерина Куценко
kutsenko@ier.kiev.ua

Катерина Пількевич
pilkevich@ier.kiev.ua

Наталія Сисенко
sysenko@ier.kiev.ua

Анна Чухай
chukhai@ier.kiev.ua

Центр політичних досліджень

Євгеній Раздорожний
razdorozhny@ier.kiev.ua

Катерина Шинкарук
shynkaruk@ier.kiev.ua

Центр досліджень сучасного суспільства

Ірина Федець
fedets@ier.kiev.ua

Яна Дворак
yevseyeva@ier.kiev.ua

Застереження

Макроекономічний прогноз України, підготовлений Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій, має виключно інформаційний характер. Будь-які показники та оцінки, представлені у цій публікації, відображають нашу точку зору на момент оприлюднення та можуть бути змінені без попередження. Погляди, висловлені в роботі, можуть відрізнятись від точки зору уряду країни, бізнесових структур та дослідницьких інститутів з огляду на відмінності у припущеннях та/або методології прогнозу. Незважаючи на докладені зусилля під час підготовки цього прогнозу, ми не можемо гарантувати його точність або повноту на час його публікації. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій не стверджує, що наведена інформація є точною чи повною. Ми не надаємо будь-яких гарантій щодо корисності цього звіту при його використанні для якихось певних цілей. Інститут не несе зобов'язань за будь-які збитки чи іншу шкоду, які виникли прямо чи опосередковано через використання будь-яких показників цієї публікації. Даний звіт, повністю чи частково, не може бути відтворений, розповсюджений або опублікований жодною особою для будь-яких цілей без попереднього дозволу Інституту. В разі цитування обов'язковим є посилання на Інститут економічних досліджень та політичних консультацій.

ПУБЛІКАЦІЇ ІНСТИТУТУ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ

Місячний економічний моніторинг України (МЕМУ) з додатком

МЕМУ містить місячний огляд і короткий аналіз ключових заходів економічної політики та статистичних даних, які були оприлюднені протягом попереднього місяця. Додаток до МЕМУ містить розширеним аналіз однієї важливої події в українській економіці. Інститут випускає 12 випусків МЕМУ на рік, які доступні на умовах передплати.

Макроекономічний прогноз України

Макроекономічний прогноз України включає прогноз ВВП та його компонентів, фіскальних індикаторів, платіжного балансу, інфляції, обмінного курсу на поточний та наступні роки. Випускається 12 випусків на рік – 4 кварталні випуски та 8 оновлень з короткими коментарями, – які доступні на умовах передплати.

Моніторинг інфраструктури України (МІУ)

МІУ є щорічним звітом, який містить дані про стан реструктуризації шести секторів інфраструктури в Україні. Інформацію представлено у стандартизований спосіб, який дозволяє порівнювати зміни у відповідних галузях. Розглянуті показники є якісними та розділяються на три загальні категорії: (1) комерціалізація, (2) тарифна реформа, (3) регуляторний та інституційний розвиток. Двадцять один індикатор дозволяють проводити економічний та стратегічний аналіз на різних рівнях узагальнення. У вільному доступі.

Економічні Підсумки для України

Економічні підсумки містить огляд і короткий аналіз ключових економічних показників та заходів економічної політики року. Публікується в січні, використовуючи наявні дані та річні оцінки, та оновлюється у травні, коли оприлюднюється переважна більшість даних щодо минулого року. Публікація доступна на основі передплати.

Дослідження ділової активності

Дослідження ділової активності складаються з двох окремих опитувань. Перше дослідження – промисловість – здійснюється на основі опитування керівників підприємств переробної промисловості. Друге – банки – ґрунтується на опитуванні керівників банків. Щороку публікується чотири випуски Досліджень ділової активності для кожного з секторів, які доступні на умовах передплати.

Консультативні роботи

Консультативні роботи є спільним продуктом Німецької консультативної групи з питань економічних реформ в Україні та ІЕД, метою якого є надання рекомендацій щодо економічної політики для українських політиків. Рекомендації розробляються на основі детального аналізу ситуації в Україні, сучасної економічної теорії та найкращих міжнародних прикладів. Роботи доступні для політиків та – через певний час – для громадськості. Перелік нещодавно завершених консультативних робіт включає:

- Роль торгівельної політики в скороченні дефіциту рахунку поточних операцій в Україні – міжнародний досвід, Крістіан Хелмерс, Вероніка Мовчан, Рікардо Джуччі, Катерина Куценко, консультативна робота РР 01, березень 2009 року
- Створення ринку валютних деривативів в Україні: порядок заходів, Роберт Кірхнер, Рікардо Джуччі та Алла Кобилянська, консультативна робота РР 09, січень 2009 року
- Оцінка наслідків тривалого економічного спаду на пенсійне страхування в Україні: сподіваємось на краще, але готуємось до найгіршого! Ларс Хандріх, Олександра Бетлій, консультативна робота РР 09, Грудень 2008 року
- Депозитне страхування в Україні: Час для Реформи?, Роберт Кірхнер, Рікардо Джуччі, консультативна робота РР 08, Листопад 2008 року
- Принципи і способи функціонування адресної соціальної допомоги: рекомендації для України, Ларс Хандріх, Олександра Бетлій, консультативна робота РР 07, Жовтень 2008 року
- Проблема «європейських газових цін» в Україні, Фердінанд Павел, Інна Юзефович, консультативна робота РР 06, Жовтень 2008 року
- Інфляція в Україні: Результати емпіричного дослідження та рекомендації щодо економічної політики, Рікардо Джуччі, Роберт Кірхнер, Енцо Вебер, консультативна робота РР 05, Жовтень 2008 року
- Житлове будівництво в Україні: Причини поточної кризи та висновки для економічної політики, Рікардо Джуччі, Роберт Кірхнер, Роман Возняк, консультативна робота РР 04, Жовтень 2008 року